Nr. 10. Lwów, dnia 6go września 1884. **Rok XVII. Tom XXXV.**

Wychodzi w sobotę każdego tygodnia w objętości jednego arkusza.

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką pocztową rocznie 4 złr. półrocznie 2 złr. w. a. w Państwie austryackiem.

W Warszawie rocznie 5 rubli sr. w W. Ks. Poznańskiem 3 talary

Skład główny w Krakowie u *Friedleina*, w Warszawie u *Gebethnera i Wolffa*, w Poznaniu u *Żupańskiego*.

ROLNIK

TYGODNIK

DLA GOSPODARZY WIEJSKICH

ORGAN URZĘDOWY

c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego.

Pod redakcyą:

PROF. W. TYNIECKIEGO.

Redakcya i Administracya „ROLNIKA“: Ulica Cłowa l. 3. Skład główny w księgarni *Gubrynowicza i Schmidta* przy placu katedralnym.

Inseraty zamieszczają się za opłatą 10 ct. od wiersza drobnym drukiem. Dla członków Towarzystwa gospodarskiego liczy się połowę ceny.

Manuskrypta nieumieszczone nie zwracają się. Reklamacye uwzględnia się tylko do wyjścia numeru następnego.

Targ zbożowy we Lwowie.

Zbliża się VIty z kolei międzynarodowy targ lwowski, połączony z wystawą chmielu krajowego, zapowiedziany na 16 i 17 bieżącego miesiąca. Targi międzynarodowe lwowskie wyrobiły już sobie wziętość w sferach kupieckich w kraju i za granicą, czego dowodem znaczna liczba kupców zwłaszcza zagranicznych, na targi te co roku przybywających. Jest to okoliczność nadająca głównie targom tym znaczenie i stanowiąca pożyteczność ich dla kraju. Im bowiem większy zjazd kupców na targu, tem też z natury rzeczy większy popyt przy większym spółzawodnictwie kupujących, ruch targowy bardziej ożywiony, a co zatem idzie i ceny lepsze. Jakoż doświadczenie przekonało że ktokolwiek nie był zniewolony sprzedać swe ziemiopłody przed targiem wziął zawsze lepszą za nie cenę na targu, niż ci, co sprzedali przedtem lub potem. Jestto najlepsza wskazówka, co do znaczenia targów lwowskich, z której ziemianie nasi skorzystać winni, i nią się w ocenieniu sytuacyi handlowej i w sprzedaży swych ziemiopłodów kierować.

Nieszczęściem targi lat ostatnich trafiły na nieurodzaj i na niepomyślne w ogóle stosunki handlowe, skutkiem czego mało gospodarzy naszych ze sposobności targu lwowskiego korzystać mogło. Rok bieżący jest lepszym pod względem urodzaju od swych poprzedników, pomimo że także nie przedstawia się tak świetnie, jak się z wiosny zdawało, i pomimo powodzi, która wiele okolic straszną dotknąwszy klęską, pozbawiła je możności korzystania z targu. W ogóle wszakże gospodarze nasi mogą w tym roku obfitszy zasób ziemiopłodów na targ wystawić, powinniby z tej sposobności, w dobrze zrozumianym swym interesie skorzystać i licznie na targ się zjechać, gdyż kupców zastaną tutaj niezawodnie wielu, na wszystkie ziemiopłodów gatunki.

Zwracamy szczególniejszą uwagę naszych pp. chmielarzy że widoki na sprzedaż chmielu, pomimo chwilowego spadku cen, winny być pomyślne; albowiem Anglia jak się obecnie okazuje zbiera zaledwie t r z e c i ą c z ę ś ć zbioru zwykłego, w Zateczu również chmiel nie dopisał w tym roku, a i u nas w najlepszym razie będzie go przynajmniej o trzecią część mniej niż w roku zeszłym; jest zatem uzasadniona nadzieja podniesienia się ceny chmielu i napływu do nas kupców na chmiel podczas targu i wystawy. Pożądaną zatem jest rzeczą tak dla interesowanych, jak i dla produkcyi naszej w ogóle, aby wystawa chmielu na tegorocznym targu zbożowym lwowskim była jak najobfitszą i przedstawiła ile możności zupełny obraz stanu chmielarstwa krajowego.

Opis gospodarstwa rolnego dóbr Brześciany

w powiecie Samborskim z szczególnem uwzględnieniem chowu bydła,

odczytany na Walnem Zgromadzeniu Oddziału Towarzystwa gospodarskiego Sambor-Staremiasto-Turka w Samborze dnia 17 Czerwca 1884.

(Dokończenie.)

Koszt wychowu $2^1/_2$ rocznej krowy przedstawia się następująco:

Rok I.

1.	Wartość cielęcia po urodzeniu		5 zł.	
2.	karma:			
	284 litr. mleka świeżego	po 5 ct.	14 zł.	20 ct.
	819 „ zbier.	. . 2 „	16 „	38 „
	130 klg. grysu	3 zł. 75 „	4 „	87 „
	130 „ makucha	4 „ 50 „	5 „	85 „
	260 „ owsa	6 „ — „	15 „	60 „
	1050 „ siana	1 „ 40 „	14 „	70 „
	780 „ buraków	50 „	3 „	90 „
3.	usługa		8 „	
4.	stajnia		2 „	
5.	sól i lekarstwo		1 „	
6.	10% ryzyka od 91 zł. 50/2		4 „	57
	Koszt wychowu w pierwszym roku		96 zł.	07

Rok II.

1.	Jednoroczna jałówka jak wyżej		96 zł.	07 ct.
2.	5% od wartości		4 „	80 „
3.	5% ryzyka		4 „	80 „
4.	karma			
	200 klg. grysu po 3 zł. 75 ct.	— 7 zł. 50 ct.		
	200 „ makucha po 4 zł. 50 ct.	— 9 zł.		
	1000 „ siana „ 1 „ 40 „	— 14 „		
	1200 „ buraki „ 50 „	— 6 „		
	Pasza letnia 5 miesięcy 4 zł.	— 20 „	56 „	50 „
5.	Usługa		7 „	
6.	Stajnia		3 „	
7.	Sól i lekarstwo		1 „	
	Koszt wychowu 2letniej jałówki		173 „	17 „

Od $2-2^1/_2$ roku.

1.	Wartość 2 letniej jałówki . .	173 „	17 „
2.	5% wartości za ½ roku	4 „	32 „
3.	5% zysku	4 „	32 „
4.	Połowa kosztów otrzym. jak w 2 roku	33 „	75 „
	Koszt wychowu $2^1/_2$ rocznej krowy	215 „	56 „

Koszt wychowu buhajków przedstawi się znacznie większym, a to z jednej strony ze względu na wyższe ryzyko gdyż częstokroć trzeba niesprzedanego na chów buhajka pozbyć na rzeź za połowę prawie ceny, z drugiej zaś strony ze względu na wyższe koszta utrzymania, buhajki bowiem stoją ciągle na suchej paszy i są znacznie silniej żywione.

Krowy ważą 485—630 klg. czyli przeciętnie 545 klg. Odpowiednio do tej wagi starano się uregulować ich karmę, dostają one w zimie dziennie po jednym kilogramie makucha, $1^1/_2$ kl. grysu, ½ kl. mąki bobowej lub kiełków słodowych, 12—15 kl. buraków i 6 kl. siana. Oprócz tego sieczkę ze słomy, plewy, jarą słomę ile do skompletowania suchej substancyi przy utrzymaniu należytego stosunku materyi azotowych do bezazotowych im potrzeba. W lecie chodzą krowy na pastwisko i otrzymują oprócz tego odpowiednią ilość paszy zielonej jako to: trawy ogrodowej, mięszanki z wyki i owsa, koniczyny; później w jesieni koński ząb a w razie potrzeby szczególnie podczas dłużej trwającej słoty odpowiednią ilość siana.

Przejście z suchej paszy na zieloną i odwrotnie odbywa się stopniowo. Pierwszą paszą zieloną na wiosnę jest żyto umyślnie na ten cel siane, ostatnią w jesieni jarmuż zimowy.

W jesieni gdy zielona pasza nie jest już tak pożywną a szczególnie podczas żywienia zieloną kukurudzą dodaje się siano obok innych w azot bogatych paszy, jak grys i makuchy.

W ten sposób żywione krowy wyglądają dobrze, a wydatność mleka jest zadowalniająca.

Po ocieleniu tylko chudną krowy łatwo nawet przy bardzo obfitej paszy, w krótkiem jednak czasie przychodzą do siebie i nabierają mięsa i tłuszczu.

W roku 1883 dały krowy przeciętnie po 2868 litr mleka, a przeciętny udój z ostatnich lat dziesięciu, w których dwa razy panowała zaraza pyska i racic wynosi 2607 litr.

Mleko przerabia się na masło deserowe ze słodkiej śmietanki, a ponieważ postępując z mlekiem podług metody Schwartza potrzeba przeciętnie 35 lit. mleka na 1 klg. masła a masło sprzedaje się od 1 zł. 15 ct. — 1 zł. 35 ct. czyli przeciętnie 1 klg. po 1 zł. 17 ct. osiąga się więc za liter przerobionego na masło mleka 3·34 c. sprzedając zaś mleko zbieran. po 2 c. czyli po potrąceniu ubytku po 1 zł.93 ct., wypada liter świeżego mleka po 5 ct. przyczem nadmienić wypada, że mleko świeże lub zbierane użyte na wychów cieląt, potrzeb domową, dla ordynaryuszów i trzody liczy się po tej samej cenie. Nie podlega wątpliwości, że mleko krów rasy holenderskiej, jak w ogóle prawie wszystkich ras nizinnych uboższe jest w tłuszcz od mleka krów ras górskich, ale za to dają te krowy więcej mleka, co po części wynagradza mniejszą ilość tłuszczu.

Podług analizy uskutecznionej w stacyi doświadczalnej w Wiedniu d. 4. maja b. r. zawiera mleko krów obory brześciańskiej tłuszczu 3·09, suchej substancyi 11·88, wody 88·12%, i jako mleko od krów holenderskich jest względnie dobrem, gdyż według licznych doświadczeń pp. Klenze i Englinga, nie miało nawet mleko krów ras górskich, pasionych na pożywnych alpejskich pastwiskach, j a k o m l e k o z b i o r o w e w i ę k s z e j l i c z b y k r ó w, (nie pojedyńczych indywiduów) nigdy więcej nad 4% tłuszczu.

Ile tłuszczu znajduje się obecnie w mleku tutejszych krów, bez analizy powiedzieć nie można, zauważano jednak, że od czasu jak krowy obok zimowej paszy, dostają jeszcze

zielone żyto i chodzą na pastwisko potrzeba zamiast 35 tylko 30 litr mleka na 1 kilo masła.

Oddzielając śmietankę od świeżego mleka za pomocą centryfugi lub seperatora, osiągnąćby można znacznie większy wydatek masła, wiadomo bowiem, że gdy przy zwykłych sposobach zbierania otrzymać możemy w śmietance zaledwo 80% w mleku zawartego tłuszczu, za pomocą centryfugi lub seperatora otrzymujemy tłuszczu znacznie więcej bo 99·5 — 99.9%.

Przystępując do rachunku kosztów utrzymania krów poprzedzić go należy kilkoma uwagami.

Przy karmach przykupnych lub mających cenę targową przyjęto tę cenę za podstawę do obliczenia: Buraki liczono po cenie kosztu produkcyi, siano liczono po 1 zł. 40 ct. za 100 kl. jakkolwiek koszt produkcyi takowego wypadnie znacznie niżej i jakkolwiek siano może i lepszej jakości płacono w tym roku po 1 zł. 20 ct. za 100 kilo. Słomy na ściółkę i karmę nie wstawiono w rachunek, tak przy rachunku utrzymania jak i w koszta wychowu krów, nie licząc z drugiej strony wyprodukowanego nawozu, króry bez wątpienia wartością swoją wartość zużytej słomy wielekroć razy przewyższa. Przy obliczeniu przychodu przyjęto za podstawę udój mleka z r. 1883, gdyż i w rozchodzie uwzględniono ilość i cenę paszy z tego samego roku. Krowy liczono podług kosztu ich wychowu, t. j. okrągło po 216 zł. buhaja przyjęto w cenie nabycia t. j. 600 zł. jakkolwiek jedna i druga kwota ze względu na amortyzacyę jest za wysoką. Licząc utrzymanie zimowe wraz z przejściem w jesieni i na wiosnę przez 215 dni, utrzymanie zaś letnie przez 150 dni przedstawi nam się rachunek krów następująco: 28 krów po 216 zł., wartość końcowa po 8 latach 130 zł. — 1 buhaj 600 zł. wartość po 3 latach 200 zł.

Rachunek krów.

1) Czynsz od kapitału		
5% (6048/2 + 3640)0·05)	333 zł. 20 ct.	
5% (600/2 + 200)0·05)	25 „ — „	358 zł. 20 ct.
2) 5% amortyzacya		
(6048—3640/9·549)	252 „ 16 „	
buhaje (600—200/3·15)	126 „ 98 „	379 „ 14 „
3) Ryzyko		
3% przy krowach 6048×0·03	181 „ 44 „	
10% „ buhaju 600×0·01	60 „ — „	241 „ 44 „
Razem		978 „ 78 „
4) Utrzymanie		

a) Karma zimowa 215 dni.

6020	kilo makucha	po 4.50	=	270 zł. 90 ct.
9030	„ grysu	„ 3.75	=	343 „ 62 „
3010	„ bobu	„ 7.00	=	210 „ 70 „
72200	„ buraków	„ 0.50	=	361 „ — „
36120	„ siana	„ 1.40	=	505 „ 68 „

b) Karma letnia 150 dni.

28 krów po 25 zł.	=	700 „ — „
Sól		28 „ — „

c) Karma buhaja.

1277 kilo owsa po 6.00 = 76 zł. 62 ct.	
1100 „ siana „ 1.40 = 15 „ 40 „	92 „ 02 „
d) Usługa	252 „ — „
e) Światło	15 „ — „
f) Lekarstwa i weterynarz .	28 „ — „
g) Stajnia	90 „ — „
h) Naczyn. mlecz. i wyrób masła	56 „ — „
Razem rozchód	3931 „ 70 „

Przychód:

28 krów po 2868 litr mleka = 80304 litr po 35 litr na 1 kilo masła czyli 1 za 2294 kl. masła po 1.17	=	2683 zł. 98 ct.
77827 litr mleka zbieranego po 2 ct.	=	1556 „ 54 „
26 cieląt po 5 zł. . . .	=	130 „ — „
Razem przychód		4370 „ 50 „

Zestawienie:

Przychód	4370 zł. 52 ct.
Rozchód	3931 „ 70 „
Czysty zysk	438 „ 82 „

czyli jedna krowa dała czystego zysku 15 zł. 67 ct. bez policzenia nawozu.

Pomimo więc tego, że w rachunku powyższym policzono wszystkie najdrobniejsze wydatki i to dosyć wysoko, mimo to, że przyjęto za wysoką amortyzacyę i za niską wartość końcową, krowy bowiem brakowe na rzeź sprzedawane bywają po 27 do 29 zł. za 100 klg. żywej wagi, mimo niezaprzeczenie wysokich kosztów wychowu, każda krowa dała 15 zł. 67 ct. czystego zysku i to bez nawozu, który produkowany o wybornej jakości i znacznej ilości bo około 3400 cł. metr. reprezentuje co najmniej jeszcze wartość przeszło 500 zł. Nie możemy jako opartych na doświadczeniu pominąć uwag właściciela, które tu przytaczamy w dosłownem brzmieniu.

„Prawda że bydło rasy holenderskiej nie dorównuje zwykle wadze bydła niektórych ras górskich i nie jest tak zdolne do opasu jak ostatnie, mimo to jednak przy starannym chowie i stosownym doborze rozpłodników, bydło to nie tracąc na mleczności, osiągnąć może dość znaczną wagę i zdolność do opasu, jak to ma szczególnie miejsce u bydła jasnopstrokatego, co stwierdzają zgodnie w dziełach swoich prof. dr. A. Rueff i prof. dr. M Wilckens, który to ostatni szczególnie w sprawozdaniu swojem z podróży po zachodniej Galicyi, radzi hodowcom tej części kraju naszego, w celu poprawienia budowy i kształtów, jakoteż wyrobienia skłonności do opasu u bydła holenderskiego czarnopstrokatego krzyżować takowe z bydłem holenderskiem popielato pstrokatem.

O skuteczności rady dr. Wilckensa przekonałem się sam w mojej praktyce, gdyż sprzedawałem często 3 letnie woły rasy holenderskiej na pół podkarmione z wagą żywą 700 klg. a kilka par starszych utuczonych wołów tejże rasy, dały we Wiedniu po 970 klg. bitego mięsa buhaj którego z Holandyi sprowadziłem liczący obecnie 3 lata

i 3 miesiące, waży przy dość skromnem utrzymaniu, (dostaje bowiem tylko 3 klg. owsa, 5 klg. siana dziennie) 855 k.

Mniemanie powszechnie przyjęte, jakoby bydło rasy holenderskiej było w wyborze karmy nader wybredne i nie chciało byle jakiej paszy przyjmować, jest z gruntu fałszywe a właściciel obory przekonany jest, że żadne inne a szczególnie bydło ras górskich nie dałoby się na tych kwaśnych pastwiskach i lichem sianie w należytym stanie utrzymać, bydłu bowiem temu żadne surogaty alpejskich pastwisk nie zastąpią. Krowy rasy holenderskiej potrzebują raczej obfitej, jak wyborowej karmy co zresztą w wilkiej ich mleczności, znajduje swoje uzasadnienie".

Nakoniec nadmienić musimy, że obora w Brzeźcianach posiada trzy nagrody a mianowicie:

Z wystawy bydła w Samborze w roku 1869 list pochwalny i nagrodę pieniężną, w roku 1873 przy premiowaniu całej obory na miejscu otrzymała za wzorowy chów bydła rogatego rządowy wielki medal srebrny, nakoniec z wystawy w Przemyślu w roku 1882 srebrny medal zasługi.

Wiadomości z Oddziałów.

Z Oddziału Złoczowskiego.

Sprawozdanie z odbytego przeglądu bydła włościańskiego połączonego z premiowaniem w Zborowie dnia 30 Czerwca 1884.

Do komisyi sędziów należeli następujący Członkowie: Wny Pp. Antoni Wasilewski, wybrany jako przewodniczący, Marjan hr. Łoś, jako sekretarz, Oskar Schnell, Albert Aulich, ksiądz Mikołaj Janowicz i Bolesław Wierzchleyski jako delegat. Do premiowania przedstawiono komisyi:

2	buhaje
2	woły
60	krów
7	cieląt
21	jałówek
2	byczki
ogółem 94	sztuk.

(7 sztuk przyprowadzono za późno, już po premiowaniu).

W wystawie wzięły udział gminy w liczbie 14. Trawotłoki, Cecowa, Zborów, Kabarowce, Meteniów, Młynowce Wołczkowce, Sławna, Tustogłowy, Urlów, Chrabuźna, Podhrabce, Grabkowce, Płuchów.

Komisya uczyniwszy ogólny przegląd przyprowadzonego bydła, a ustawionego w porządku, okoleniu przystrojonem w chorągiewki, wykluczyła od premiowania 50 sztuk bez punktowania w ustanowionych książeczkach a to z powodu bądź wadliwej budowy i złego żywienia, bądź że bydło nie należało do włościan. Z ostatnich odznaczyła Komisya uznaniem krowy należące do *a)* Wgo Zacharyasza Czuczawy naczelnika sądowego *b)* Wgo Józefa Onyszkiewicza notaryusza i *c)* Wgo Hipolita Frankowskiego właściciela realności w Tustogłowach.

Po przeprowadzonem punktowaniu w książeczkach przy 44 sztukach, postanowiła komisya powiększyć wysokość nagród i pokryła nadwyżkę w kwocie 7 zł. z kasy Oddziałowej. Premie otrzymali następujący włościanie:

1	Dmytro Romanów z Trawotłok, za 2 woły 5 letnie ½ krwi holenderskiej . . .	12 zł.
2	Andruch Małegosz z Cecowy za krowę 5 tetniej rasy krajowej	12 „
3	Dmytro Krawczyszyn z Kabarowiec za krowę z cielęciem 5 let. rasykrajowej . .	12 „
4	Stefan Brygider ze Zborowa za krowę 8 letniej rasy krajowej	7 „
5	Szymon Brust „ „ „ „ 7 „ rasy ½ holenderskiej . . .	7 „
6	Stanisław Pobis z Młynowic za jałówkę 1 roczną rasy ½ krwi berneńskiej . . .	7 „
7	Mikołaj Romanów z Kabarowic za krowę 6 let. z cielęciem rasy krajowej . . .	7 „
8	Antoni Zieliński z Kabarowiec za jałówkę 1½ roczną rasy ½ krwi holenderskiej .	7 „
9	Mikita Pestrak z Kabarowiec za krowę 6 letnią rasy ½ berneńskiej	7 „
10	Hryńko Lechaczewski z Cecowy za krowę 4 let. rasy krajowej	6 „
11	Iwan Olejnik ze Zborowa za jałówkę 2½ letnią rasy krajowej	6 „
12	Warwara Hoc z Młynowiec za krowę 6 letnią rasy krajowej	6 „
13	Gabryel Borek z Kabarowiec za krowę 8 letnią rasy krajowej	6 „
14	Semko Weremiński ze Zborowa za krowę 6 letnią z cielęciem rasy krajowej . . .	5 „
15	Jan Poznachowski ze Zborowa za krowę 5 let. rasy krajowej	5 „
16	Jan Balicki ze Zborowa za krowę 7 letnią rasy krajowej	5 „
17	Stefan Poznachowski ze Zborowa za krowę 5 let. rasy krajowej	5 „
18	Piotr Kowalski z Płuchowa za krowę 8 letnią rasy krajowej	5 „
19	Iwan Metelski z Meteniowa za jałówkę 2 letnią rasy krajowej	5 „
20	Matwij Tereszczuk z Meteniowa za buhajka 4 miesięcznego ¼ krwi holenderskiej .	5 „
21	Mikołaj Szafran z Kabarowiec za krowę 7 let. rasy krajowej	5 „
22	Andruch Romanów z Meteniowa za krowę 5 let. rasy krajowej	5 „
23	Hersz Nuss z Meteniowa za krowę 5 letnią rasy krajowej	5 „
24	Hnat Kobieluch z Meteniowa za krowę 4 letnią rasy krajowej	5 „

Razem 24 premji — a mianowicie:

3 po	12 zł.	=	36 zł.
6 „	7 „	=	42 „
4 „	6 „	=	24 „
11 „	5 „	=	55 „
Razem			157 zł.

Poczem premiowane sztuki zostały piętnowane ale nie na obudwóch rogach, tylko na prawym, na lewym bowiem jest wszystko bydło z pogranicza już piętnowane.

Kabarowce dnia 5 Lipca 1884.

Bolesław Gaszyn Wierzchleyski.

Z Oddziału Stryjsko-Drohobycko-Żydaczowskiego.

Dnia 8 Lipca.

Bydła przyprowadzonego w ogóle było sztuk 57. Komisya złożona z Pp. K. Winnickiego, S. Pawlikowskiego, T. Gutkowskiego, L. Jarzymowskiego, Zubrzyckiego i W. Puzyny, w obecności delegata Szan. Komitetu Pana Konopki przystąpiła do swej czynności i po przejrzeniu dokładnym najpierw ogółu, wykluczywszy sztuki do premii nie zdolne, z pozostałych na miejscu za pomocą rozdanych książeczek i punktowania każdą sztukę dokładnie badając następujące premia rozdała.

Buhajów w ogóle było sztuk 11.

Ilko Palij włościanin z Czernicy rasa holenderska 2 lata, punktów 12 . . . . . 15 zł.

Wołów sztuk 12.

Dezydery Mokrzycki burmistrz Żydaczowski	para wołów	I 5 lat II 3$\frac{1}{2}$ „	list p.
Antoni Błatkiewicz włośc. z Rudy	„	I 2 „ II 2 „	15 zł.
Michał Kuchar włość. z Lisiatycz	„	I — 8 m. II — 7 „	15 „
Jakób Frank „ z Gelsendorf	„	I 1$\frac{1}{4}$ „ II 1 „	10 „

Jałówek sztuk 13.

I. Andruszczyszyn włośc. z Iwanowiec	„	10 mies.	10 „
Szloma Diamant gosp. Zurawków	„	2 lata	10 „

Krów sztuk 21.

Feliks Szansek gosp. z Kochawiny	rasa holend.	lat 6	20 „
Ilko Palij włościanin z Czernicy	„	„ 6	20 „
Bazyli Klimkiewicz mieszcz. Żydaczów	z bliź. r. h.	„ lat 5	10 „
„ „ „ „	z ciel. r. h.	„ lat 8	10 „
Jakób Reichał włościanin z Gelsendorf	„	„ 8	10 „
„ „ „ „	„	„ 6	10 „
Karol Reichał „ „	„	„ 5	10 „
Jan Gawłowski „ z Nydy	„	„ 9	10 „
Motio Hochmann gospodarz Pukinicze	„	„ 5	10 „
Michał Mikityn Bereźnica	z cielęciem	lat 7	10 „
		Razem	195 zł

Zainteresowanie się tą sprawą było nader ożywione, bydło było przeważnie rasy holenderskiej, właściciele bydła tak premiowanego jakoteż od premij wykluczonego przedstawili okazy silnej budowy i rosłe, co pochodzi z żyznych pasz Żydaczowskich i zamiłowania ludu do hodowli, do czego silnym bodźcem są wystawy przeglądowe połączone z premiowaniem dobrze oddziałujące na zachętę i rozwój w chowie bydła. *L. Puzyna*

Protokół

posiedzenia Komitetu galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego dnia 5 lipca 1884.

Przewodniczy: JO. Adam Sapieha, Obecni: I. wicepr. Tow. p. Bolesław Augustynowicz, członkowie komitetu: Pp. Jan Breuer, Zygmunt Bojarski, August Schellenberg, Henryk Strzelecki, Dr. Tadeusz Skałkowski, prof. Władysław Tyniecki, Inspektor chowu bydła p, Adam Konopka. Trzymający pióro Sekretarz Greliński i Wł. Zawadzki.

Wnioski i uchwały;

I. Protokół posiedzenia z dnia 7 czerwca br. przyjęty.

II. Książe prezes zdaje sprawę o wystawie przeglądowej bydła włościańskiego, połączonej z premiowaniem w Stanisławowie, na której był obecny i wyraża się z wielkiem uznaniem o bydle włościańskiem z Kamiennej, co jest zasługą p. Głuchowskiego, który swym przykładem i staraniem obudził zamiłowanie hodowli bydła u włościan tamtejszych, tak iż posiadają wzorowo wypielęgnowane, pięknej budowy drogie cielęta.

III. Z porządku dziennego wzięto pod obrady sprawę zapobieżenia w okolicach powodzią dotkniętych, skutkom klęski poniesionej.

Po obszernej wyczerpującej dyskusyi, podczas której książe prezes oznajmił, że W. Ministerstwo handlu wyasygnowało dla powiatu przemyskiego żądaną przez Wydział powiatowy tamtejszy 500 cetnarów metr. soli bydlęcej, a na resztę powiatów 6000 cetn., a p. Henryk Strzelecki zwrócił uwagę na użycie liści z młodych zapusiów leśnych na paszę dla bydła, koni i owiec uchwalono:

1. Wnieść do c. k. Ministerstwa handlu i c. k. Namiestnictwa o wyznaczenie większej ilości soli bydlęcej dla powiatów powodzią dotkniętych, obliczając wedle sprawdzonej statystycznie liczby bydła rzeczonych powiatow na teraz po 5 łutów, a przez zimę po 2 łuty dziennie na sztukę.

2. Odpis podania przesłać Wydziałowi krajowemu i Towarzystwu rolniczemu Krakowskiemu z prośbą o poparcie tej sprawy w tym samym duchu.

3. Zawezwać Oddziały Tow. gosp., aby przedłożyły sprawozdania iż do rozdawnictwa wyasygnowanej przez c. k. Rząd soli bydlęcej w powiatach powodzią dotkniętych, wraz z swemi uwagami i wnioskami w tym przedmiocie.

4 Uprosić p. Henryka Strzeleckiego o napisanie szczegółowej Instrukcyi, co do użycia młodych zapustów leśnych na paszę dla bydła i ogłosić takową w „Rolniku“ i w osobnej broszurze.

5. Zamianowano komisyę złożoną z pp. prof. Tynieckiego i Jana Breuera, do spisania Instrukcyi o najwłaściwszym sposobie użycia soli bydlęcej, tudzież o uprawie na gruntach powodzią zniszczonych w miejsce plonów zabranych wodą, innych właściwych do zasiania jeszcze w porze obecnej nasion, z szczególniejszem uwzględnieniem rzepy jadalnej dla zastąpienia wielkiego ubytku kapusty, służącej za główne pożywienie ludności włościańskiej. Instrukcyą tą poruczono pp. referentom ogłosić bez odwoływania się ponownego do Komitetu Tow. gosp.

6. Wezwać Oddziały Tow. gosp., aby starały się nakłaniać włościan, do jak najrychlejszego zasiania gruntów powodzią zniszczonych, nasionami, które w obecnej porze uprawić się dadzą.

IV. Zgodnie z wnioskiem referenta p. Henryka Strzeleckiego do l. 908 i 1099 uchwalono zgodzić się na wykorczowanie 160 morgów lasu w Narolu i 100 morgów w Zwertowie.

V. P. Breuer przedkłada odpowiedź do c. k. Ministerstwa w sprawie użytku subwencyi w kwocie 15.000 zł. przyznanej na rok 1884 na podniesienie chowu bydła l 1269 uchwalono zgodnie z odczytanym tekstem. Dodatkowo na wniosek p. Breuera uchwalono zawiadomić Oddziały Tow. gosp., że z powodu zmiejszenia subwencyi ze skarbu państwa, liczba stacyi subwencyonowanych dla włościan na rok przyszły musi być znacznie zmiejszona i zażądać stosownie do tego odpowiednych wniosków ze ścisłem uwzględnieniem ras dla każdej strefy oznaczonych w Memoryale z r 1875

VI. P. Schellenberg przedkłada zniżone taryfy kolejowe przewozu bydła opasowego na targ wiedeński.

Zgodnie z wnioskiem referenta uchwalono ogłosić rzeczone taryfy Oddziałom Tow. gosp. z uwagą, iż wskutek obudzonej konkurencyi nastąpią zapewne dalsze jeszcze zniżenia taryf przewozowych, o których się znów później swego czasu Oddziałom doniesie.

VII. Wniosek p. sekretazra Grelińskiego, ażeby na przyszłość z powodu umniejszenia subwencyi ze strony rządu znieść opłatę za utrzymanie zupełnych stacyi buhajów dla włościan po 100 zł. a liczyć wszystkim bez wyjątku stacyom tak zupełnym jak pomocniczym wynagrodzenie od skoku po 1 zł. 50 ct. Przekazano do zbadania i ocenienia referentowi spraw chowu bydła.

VIII. P. Bojarski przedkłada rachunek z użytku subwencyi w kwocie 750 zł. na szkołę Grodecką. Przyjęto do wiadomości.

IX. Z porządku dziennego przedkłada p. Bojarski wnioski względem użycia subwencyi w kwocie 500 zł. udzielonych z funduszów Państwa na podniesienie chowu owiec i trzody chlewnej. Zgodnie z poprawką p. Augustynowicza, przyjęto przez referenta prof. Tynieckiego przeznaczono na uprawę lnu 300 zł., a na uprawę chmielu 150 zł. Na podniesienie sadownictwa 350 zł.

XI. P. Breuer przedkłada pismo Komitetu Towarzystwa rolniczego krakowskiego, wsprawie zwołania spólnej konferencyi celem ułożenia projektu ustawy o chowie bydła dla przedłożenia takowego sejmowi na najbliższej sesyi. Zgodnie z wnioskiem referenta uchwalono podziękować. Komitetowi Towarzystwa roln. krakowskiego, za gotowość zastosowania się w tym przedmiocie do życzeń Rady ogólnej naszego Towarzystwa, a zarazem donieść, że delegatami do spólnej konferencyi zamianował Komitet pp. JO. księcia prezesa Adama Sapiehę, wiceprezesa Piotra Grossa, Dawida Abrahamowicza, Leonarda hr. Pinińskiego i referenta p. Breuera, lecz w obec klęsk powodzi, zajmujących w tej chwili głównie kraj. termina zwołania konferencyi oznaczyć teraz jeszcze nie może, pozostawiając to zresztą uznanie Komitetu Tow. roln. krakowskiego.

XII. Z porządku dziennego nastąpiła sprawa przeniesienia biura Oddziału chowu bydła do pokoju będącgo obecnie biurem prezydyalnem, dla pomieszczenia kółek rolniczych a umieszczenia biura prezydyalnego w pokoju nowo odnajętym. Zgodnie z wnioskiem p. Augustynowicza uchwalono przenieść biuro spraw chowu bydła do pokoju gdzie się mieściło dotychczas biuro prezydyalne i pozostawić szczegółowe w tym względzie zarządzenia samemu prezydyum.

XIII. W sprawie przystąpienia do zawiązanego we Wiedniu stowarzyszenia „Kosmos“ mającego na celu zapobieżenia klęskom wylewów wód, zgodnie z podanym na piśmie wnioskiem nieobecnego referenta Hausnera i z powodów tamże wyłuszczonych l. 1115. uchwalono nie przystępować do rzeczonego Stowarzyszenia.

XIV. L. 1269 z subwencyi w kwocie 150 zł. na podniesienie pszczelnictwa, zgodnie z wnioskiem referenta p. prof. Tynieckiego uchwalono przeznaczyć *a)* na wystawę pszczelniczą w Tarnopolu 50 zł. *b)* na premiowanie pasiek 100 zł.

XV. Z subwencyi na wykłady rządowe rolnicze przyznanej w kwocie 500 zł. na wniosek referenta prof. Tynieckiego, uzupełniony poprawką p. Augustynowicza, uchwalono, *a)* Oddziałowi Sanockiemu 50 zł. *b)* Resztę 500 zł. zarezerwować dla Tow. Kółek rolniczych na wykłady wędrowne połączone z lustracyą gospodarstw włościańskich i zawiadomiwszy o tem zarząd kółek rolniczych, zażądać szczegółowego planu użycia tejże subwencyi.

XVI. Uwagi p. Zygmunta Jaroszyńskiego nad okólnikiem Komitetu Tow. gosp. w sprawie emigracyi mazurów przyjęto do wiadomości i uchwalono udzielić redakcyi „Rolnika“ do ogłoszenia drukiem.

XVII. Na wniosek p. Bojarskiego uchwalono na miejsce zdechłej u p. Jana Breuera, sprowadzonej kosztem funduszu subwencyjnego świnki rasy Poland Chine, zakupić i sprowadzić dla p. Breuera inną świnkę rozpłodową.

XVIII. Sekretarz zawiadamia, że na urządzenie kursów weterynaryi na rok bieżący przeznaczyło c. k. Ministerstwo z subwencyi skarbowej 500 zł. Zgodnie z przedłożeniem uchwalono zawezwać wszystkie Oddziały Tow. gosp. aby się zgłosiły czy życzą sobie korzystać z tej subwencyi, a to najdalej po dzień 15 sierpnia b. r. Zarazem przeznaczono z subwencyi roku 1883 na urządzenie kursów weterynaryi dla Oddziału Jarosławskiego 300 zł. dla Oddziału Rohatyńskiego 200 zł., dla Oddziału Rudeńskiego 250 zł.

XIX. Referent spraw chowu bydła przedkłada podanie p. Łastawieckiego o wyrównanie rachunku dokonanego przezeń zakupna bydła rasy krajowej do obory zarodowej w Lipniku i pokrycia strat jakie poniósł. Uwzględniając straty przez p. Łastawieckiego poniesione na wniosek p. Henryka Strzeleckiego uchwalono 1. odpisać w rachunku p. Łastawieckiemu resztę pozostającą do zwrotu funduszowi subwencyjnemu od niego. 2. Zapytać c. k. Ministerstwa rolnictwa czy nie byłoby skłonne przeznaczyć pewną kwotę

na subwencyonowanie obory Lipnieckiej dla zasłonienia właściciela od dalszych dotkliwych strat, a to na przeciąg jeszcze lat dwóch, dopóki obora swym przychowkiem wypłacać się nie zacznie.

XX. Sekretarz p. Greliński prosi o urlop, celem wyjazdu do wód dla poratowania zdrowia, dano urlop sześciotygodniowy.

Na tem wyczerpany porządek dzienny i posiedzenie zamknięto.

Wiadomości bieżące i rozmaitości.

Szkoła mleczarska w Kazikowie. W północnych Niemczech potworzono w ostatnim czasie bordzo wiele szkół mleczarskich, które nietylko bywają uczęszczane, ale także wywierają istotnie wpływ zbawienny, gospodarstwo bowiem mleczne staje się coraz lepsze, coraz intratniejsze nietylko na wielkich majętnościach ale i na małych włościańskich. Te ostatnie wprawdzie nie prowadzą gospodarstwa tak samodzielnie jak własność wielka, ale wyrabiają się stowarzyszenia, które tem lepiej stoją, im staranniej i lepiej się obchodzą właściciele mniejszych posiadłości z mlecznem bydłem i mlekiem udojonem, a tutaj wpływ szkół mleczarskich jest widoczny. Zresztą są tam gospodarstwa włościańskie, które same wyrabiają masło, łącząc z tem opas nierogacizny. Majętności wielkie utrzymują bardzo często duże obory, najstaranniej prowadzone, gdy mleko przerabiane bywa na masło lub ser a przytem opas nietylko nierogacizny ale i bydła rogatego, zwykle młodych sztuk, na większą skalę prowadzony bywa. Mleczarnia i opas ma swój osobny personal podobnie jak mleczarnie związkowe, przerabiająca mleko z obór włościańskich, ludzi zaś prowadzących mleczarnie jednego i drugiego rodzaju dostarczają szkoły, które oprócz przerobów mlecznych uczą zwykle zużytkowanie odpadków z mleczarni przez opas. Taką szkołą, kształcącą zawiadowców większych mleczarni, jest pomerańska szkoła mleczarstwa w Kazikowie. (Caseków, na drodze berlińsko-szczecińskiej).

W szkole tej nauka obejmuje następujące działy:

I. Chemia mleka.
II. Obchodzenie się z mlekiem.
III. Zużytkowanie mleka.
IV. Wyrób masła i serów.
V. Rachunkowość mleczarska.
VI. Najważniejsze punkta z nauki żywienia zwierząt.

Łącznie z działem I. uczone będą prawdziwie użyteczne metody badania mleka na jego wartość i czystość. Teoretyczną naukę udziela dyrektor instytutu, praktyczną zaś mleczarz specyalnie wykształcony.

Najważniejszy nacisk składają tam na praktykę i z metod wyrabiania masła (zbierania śmietany) w użyciu będą w zakładzie następujące:

a) Metoda centryfugalna.
b) Metoda Schwartz'a
c) Metoda holsztyńska.
d) Metoda wyrobu z mleka.

Sery wyrabiać będzie zakład następujące: tylżycki Romadour, Camembert, limburski i cegiełkowy.

Jako objekta opasu będą służyły cielęta i każden z uczniów będzie miał oddane karmienie pojedyńczego cielęcia, przyczem wszystko musi dokładnie notować w celu możności obliczenia w jakiej wysokości zużytkowany zostawał pojedyńczy liter użytego zbieranego mleka. Odpadki mleczarskie, serwatki i tp. zużytkowywane będą przez opas nierogacizny.

Co roku będą dwa kursy, jakto sześciomiesięczny. Pierwszy trwać będzie od 1. stycznia do 30 czerwca, drugi od 1 lipca do 31 grudnia.

Mapa rybna. Według wiadomości podanej w „Mittheilungen des oesterr. Fisch.-Ver:“ Nr. 13, str. 60, mapa rybna Galicyi Dra M. Nowickiego, zeszłego roku na wystawie rybackiej w Londynie medalem srebrnym i dyplomem honorowym odznaczona, wywołała u zwiedzających wystawę znawców zawodowych życzenie, ażeby na jej wzór mapy rybne nietylko dla reszty krajów koronnych monarchii austryackiej, lecz dla krajów całej Europy, mogły być corychlej wydane. Komisya rybacka Stanów Zjednoczonych północnej Ameryki, będąca rządową władzą rybacką na całej ziemi najdoskonalszą, najsprężystszą i najbogatszą, zamyśla do zamierzonego geograficzno rybnego przedstawienia olbrzymiego swego terenu wziąć na podstawę tę mapę rybną Dra Nowickiego.

Regulacya rzek pociąga za sobą częściowe lub zupełne odcięcie kolan, starych rzeczysk (ochabów) i odnóg od koryta, i czyni tem ujmę rybactwu, gdyż właśnie takie zaciszne wody służą rybom nietylko za bezpieczne chroniska podczas powodzi, kry i spławiania drzewa, lecz także za główne tarliska, zwłaszcza gatunkom podlejszych ryb karpiowatych, które stanowią pokarm cenniejszych ryb drapieżnych. Dlatego wymaga interes rybactwa, aby przy regulacyi rzek zostawiano między korytem a odciętemi od niego wodami dla przeciągu ryb odpowiednie przepusty, t. j. żeby tarlaki mogły swobodnie wchodzić do tych wód na tarło, a potem narybek wychodzić do rzeki. Jakoż w uznaniu tego, ministeryum rolnictwa w porozumieniu z ministeryum spraw wewnętrznych rozporządziło pod d. 19 Lutego 1884, aby nadal takie przepusty miano na względzie zaraz przy projektowaniu budowli regulacyjnych, zaś przy korekcyach już przedsięwziętych o tyle uwzględnić, o ile dadzą się wykonać; w razach wątpliwych, jak przepust urządzić mają zawczasu interesowani, względnie także rzeczoznawcy, być do narady przybrani. Niechże uprawnieni do rybcłostwa mają na pamięci to rozporządzenie i dbają o swój interes.

(Pr. dr. M. N.)

(Nadesł. z Tow. rybackiego)

Projekt ustawy o tępieniu chwastów i kanianki. Komisya złożona z delegatów komitetu Towarzystwa gospodarskiego gal. i Towarzystwa rolniczego krakowskiego ma się zebrać na spólną konferencyę dnia 13 bm. celem narady nad projektem ustawy o tępieniu chwastów pasożytnych i kanianki, przedłożonym do rozpatrzenia przez komitet Towarzystwa roln. krakowskiego. Z grona komitetu naszego zaproszeni zostali do składu rzeczonej komisyi pp. Seweryn Henzel, prof. Tyniecki i Tadeusz Langie. Projekt pomieniony po ostatecznem sformułowaniu przez komisyę, będzie niezwłocznie tej jeszcze sesyi wniesiony na sejm przez jednego z posłów, do grona tejże należących.

Bank rolniczy we Lwowie

(Ul. Karola Ludwika L. 1.)

Adres telegraficzny

Bank Rolniczy, Lwów. *Dnia 6. września 1884.*

albo

Agencya Banku Rolniczego Jarosław.

Ceny a 100 Kilo loco Lwów.

		zł.	ct.	zł.	ct.
Pszenica gotowa	czerwona . .	7	75	8	25
usposobienie lepsze	biała	7	25	8	—
	na termina . .	7	50	8	—
Żyto	gotowe . . .	6	25	6	50
usposobienie lepsze	na termina . .	6	—	6	25
Owies usposobienie spokojne	obroczny . . .	5	50	6	—
Jęczmień	. . . . . .				
nowy poszukiwany	na termina	5	75	6	25
Rzepak nowy usposobienie spokojne	. . . . . .	11	75	12	—
Groch		—	—	—	—
usposobienie spokojne	. . . . . .	—	—	—	—
Wyka	. . . . . .	—	—	—	—
usposobienie spokojne	. . . . . .	—	–	—	—
Bobik	. . . . .	—	—	—	—
usposobienie spokojne					
Hreczka	. . . . . .	—	–	—	—
usposobienie spokojne					
Kukurudza	. . . . . .	—	—	—	—
usposobienie słabe					
Chmiel spokojny	za 50 kilo	60	—	85	—
Koniczyna	czerwona . .	—	—	—	—
bez popytu	biała	—	—	—	—
	szwedzka . .	—	—	—	—

Spirytus za 10.000 lt. prct. zł. 30·— — 30·50
na termina „ „ „ 27·50 — 28·50

Uwaga. Bank rolniczy utrzymuje na składzie żyto montańskie — żyto saskie krzyca. — Zamówienia przyjmuje na maszyny rolnicze, pszenicę banatkę krajowej produkcyi, pszenicę sandomirkę białą oryginalną.

OGŁOSZENIA.

Odpowiedzialny redaktor: W. Tyniecki. Nakładem Redakcyi

Z drukarni „Dziennika Polskiego“ pod zarządem J. Mittiga.